

Ontstaan van het landschap

Invloed van de Rijn

Het gebied tussen De Bilt-Zuid en Hooge Woerd in Driebergen ligt in het overgangsgebied van Heuvelrug en Kromme Rijn. De hoofdstroom van de Rijn liep hier vroeger breed slingerend doorheen. De rivier heeft in de loop van de tijd gezorgd voor een grote verscheidenheid in landschap en natuur tussen Odijk, Driebergen-Rijsenburg, Bunnik, Zeist en De Bilt. De verschillen in hoogte en in grondsoorten maken het gebied bijzonder. In de Middeleeuwen werden deze woeste gronden en moerassen ontgonnen. In het huidige patroon van wegen en sloten is de oude verkavelingstructuur vaak nog goed herkenbaar.

Landgoederenzone

Het hele gebied telt vele landgoederen: van Vollenhoven in De Bilt-Zuid, via Oostbroek, Niënhof, Wulperhorst, Blikkenburg, Schoonoord, Rijnwijck, naar de buitenplaatsen ten noorden van de Driebergseweg en Hooge Woerd in het Langbroekerweteringgebied. Op de zandgronden van de Heuvelrug vinden we de landgoedparken van de Stichtse Lustwarande met loofbossen en vijverpartijen.

In het Kromme Rijngebied bevinden de landgoederen zich op de hogere en drogere oeverwallen. Op de nattere kleigronden vinden we hier weiden, wilgengriend en hakhoutbossen van es en eik. Deze landschapselementen maken deel uit van het oorspronkelijke cultuurlandschap van het Kromme Rijngebied. De zone van landgoederen heeft niet alleen een hoge natuurwaarde, maar is ook cultuurhistorisch van groot belang.

Kwelwater

Bijzonder is ook de aanwezigheid van schoon kwelwater. Dat is regenwater dat lang geleden is weggezak in de bodem van de Heuvelrug, door het zand wordt gefilterd en dan weer bovenkomt in het Kromme Rijngebied. Een proces dat con-

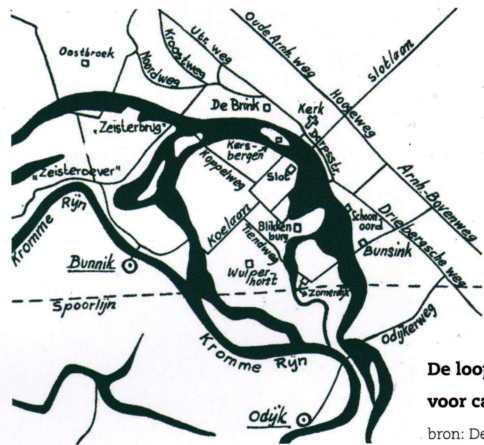

Waterviolier in het kwelgebied van Blikkenburg

stant doorgaat. Het geeft het water een bijzondere kwaliteit. In het schone kwelwater komen o.a. de zeldzame kamsalamander en bijzondere planten voor.

Afwisseling zorgt voor verscheidenheid

De afwisseling in het landschap en het kwelwatermilieu zorgen voor een grote verscheidenheid aan planten en dieren: libellen, roofvogels, salamanders, ringslangen, marterachtigen, hazen, reeën, vossen, vleermuizen, patrijzen en nog meer dieren kunnen hier goed toeven. Ze gebruiken het gebied als leef-, rust- en trekgebied. ■

De loop van de Rijn voor ca. 1100 A.D.

bron: De Oude Kerk te Zeist, Deel 1, uitgave van de Pollstichting

Waarom is deze verbindingzone zo belangrijk?

Ecologische Hoofdstructuur

In Nederland is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vastgesteld. Deze structuur is een netwerk van aaneengesloten natuurgebieden, dat in 2018 gerealiseerd moet zijn. Door de EHS worden de leefgebieden van planten en dieren met elkaar verbonden. Lanen, bosschages en houtwallen zijn hierbij belangrijk. Voor dieren die in en om het water leven zijn juist watergangen en poelen van belang.

Uitwisseling van dieren tussen leefgebieden is noodzakelijk om gezonde populaties te houden en gebieden waar soorten (door sterfte) verdwenen zijn weer te bevolken. Het maakt dieren- en plantensoorten minder kwetsbaar en het houdt de verscheidenheid ervan in stand.

Oude trekroute

In het gebied tussen De Bilt-Zuid en Hooge Woerd in het Langbroekerweteringgebied ligt een eeuwenoude vaste trekroute van dieren. De ree is 'gidsoort' voor deze passage. De trekroutes van de ree worden ook door andere dieren gebruikt. Met de bouw van Zeist-West en de Uithof is het buitengebied tussen Bunnik en Zeist in de jaren zeventig verkleind tot een strook van nog maar één kilometer breed. Dat is erg smal voor een gebied waarin dieren moeten leven, schuilen en trekken.

Landinrichtingsplan Groenraven-Oost

De oude trekroute vormt de enige ecologische verbinding voor dieren tussen het Vechtplassen-

gebied/Noorderpark en het noordelijke deel van de Utrechtse Heuvelrug in het noordwesten enerzijds en het Kromme Rijngebied, het Langbroekerweteringgebied en het zuidelijke deel van de Utrechtse Heuvelrug in het zuidoosten anderzijds. Het wildviaduct onder de A28 ter hoogte van Oostbroek is de belangrijkste schakel tussen deze gebieden.

Het gebied is zo waardevol dat de overheid het in de EHS heeft opgenomen.

Het Landinrichtingsplan Groenraven-Oost heeft mede tot doel de natuur hier te behouden, met nieuwe natuur uit te breiden en de verschillende gebieden met elkaar te verbinden.

Groene wegen

De ligging midden in een stedelijke omgeving maakt het gebied erg kwetsbaar. De dieren ontmoeten talloze barrières op hun trekroutes: de A28, de N225, de spoorlijn Utrecht-Arnhem, de A12 en verder ook vele hekwerken. Dieren kunnen daardoor niet meer van de ene naar de andere plek komen en raken zo geïsoleerd. Het verwijderen van hekwerken en de aanleg

van faunapassages (wildtunnels, ecoducten etc.), natuurvriendelijke oevers, poelen en bosschages zullen de verbindingsmogelijkheden verbeteren. En verdere versnippering zou natuurlijk zo veel mogelijk moeten worden voorkomen.

Verdroging

Voor de natte natuur is het handhaven en verbeteren van de aan kwel gebonden milieus van belang.

Er wordt grondwater aan de bodem onttrokken ten behoeve van drinkwater en water voor beregening door agrariërs. Hierdoor is het grondwaterpeil gezakt. Bovendien wordt het (kwel)water in het voorjaar vaak versneld afgevoerd en dit maakt in de zomer aanvoer van Kromme Rijnwater noodzakelijk voor het agrarisch gebruik. Het Kromme Rijnwater verdringt de bijzondere kwelnatuur. Met stuwtjes kan het water in het natuurgebied langer vastgehouden worden. Hiermee kan ook het waterbeheer voor agrarisch gebruik en het waterbeheer voor de natuurgebieden zoveel mogelijk worden gescheiden. ■

Wildviaduct onder de A28 bij Oostbroek foto - Steffie van den Brink

Slangenkruid

Distelbremraap

Waardevolle bundeling van kennis

De Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West is een 'NatuurNetwerk' van actieve leden van verschillende natuur- en milieuorganisaties en zet zich in om de natuur en de faunapassages in de landgoederenzone van Groenraven-Oost te behouden en te verbeteren. De Werkgroep heeft - vaak in samenwerking met gebruikers en beheerders - sinds 1998 een grote gebiedskennis opgebouwd. Deze kennis betreft natuur en milieu, ecologie en waterhuishouding, vooral wat betreft de droge en natte verbindingszones en voor de planten en dieren die hier deel van uitmaken. De informatie en kennis die de Werkgroep aandraagt vormen bouwstenen bij het maken van beheervisies, bestemmingsplannen, maatregelen voor de verdrogingsbestrijding en landinrichtingsplannen.

Door middel van inventarisaties, ecologische gebiedsbeschrijvingen, lezingen, werkbezoeken en excursies naar gebieden die normaal niet toegankelijk zijn, levert de Werkgroep een bijdrage aan een grotere bewustwording van de natuurwaarden en de kwetsbaarheid van het gebied. Daarbij wordt de aandacht vooral gevestigd op het behoud en verbetering van leefgebieden voor dieren, om daarmee een goed functionerende Ecologische Hoofdstructuur blijvend te waarborgen. Door de inbreng van specifieke gebiedskennis ontstaat een vruchtbare samenwerking in het overleg met beheerders, gemeenten, Provincie, het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Rijkswaterstaat, Prorail, bewoners en natuurbeherende organisaties zoals Het Utrechts Landschap en Staatsbosbeheer. ■